

Rūdolfs Rubenis, Mg.hist.

Latvijas Universitātes Muzejs, krājuma glabātājs

“Par Latviju kritušie studenti” piemiņas plāksne

Tuvojoties Latvijas valsts 105 gadu jubilejai (2023. gada 18. novembris) un Latvijas Universitātes (LU) 105 gadu jubilejai (2024. gada 28. septembris), svarīgi atcerēties Latvijas studentu lomu Latvijas valsts neatkarības izcīnīšanā. Latvijas Neatkarības karš (1918-1920) ir kļuvis par svarīgu Latvijas vēstures zinātnes izpētes un Latvijas sabiedrības vēsturiskās atmiņas jautājumu, par ko jāizglīto jaunā paaudze, stiprinot identitāti gan ar neatkarīgo Latvijas valsti, gan arī, sevišķi LU un Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) studentiem, ar savu *Alma Mater*. Pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā (Krievijas-Ukrainas karš) ir mainījies Latvijas drošības un aizsardzības politiku, kuras viena no izpausmēm ir Latvijas jaunatnes stāšanās vai iesaukšana obligātajā valsts aizsardzības dienestā. Tamdēļ jāatgādina, ka jaunatnes iesaiste valsts aizsardzībā nav mūsdienīgu, bet arī vēsturiska parādība. Šīs aktualitātes ietvaros LU Muzejs iepazīstina ar “Par Latviju kritušie studenti” piemiņas plāksni un tajā iegravēto studentu-karotāju likteņiem Latvijas Neatkarības karā.

Piemiņas plāksnes raksturojums

Par Latviju kritušajiem studentiem veltīta piemiņas plāksne Latvijas Universitātes Mazajā aulā, 2015. gada 11. novembris. (Foto: Toms Grīnbergs)

Tā atrodas LU Mazajā aulā pretī LU Arhitektūras fakultātes prof. Eižena Laubes projektētajai divpakāpju koka katedrai, virs kuras ir Latvijas Republikas ģerbonis. Simboliski runājot, ģerbonis un piemiņas plāksne atrodas ar skatu viena pret otru, kas apliecina kritušo studentu saistību ar neatkarīgo Latvijas valsti. Plāksne ir izgatavota no marmora taisnstūra formā, kur ir

iegravēti vārdi ar zelta burtiem. Tās izmērs ir 70,5x171,8 cm. Plāksnes augšā pa vidu redzams ugunskrusts (pērkonkrusts), kas ir sens indoeiropiešu simbols - taisnlenķa krusts ar vienā virzienā saliektiem zariem, kas rotē vienā vai otrā virzienā. **Pērkonkrusts ir populārs latviešu folklorā un etnogrāfijā, ka tas ir kļuvis par daļu no latviešu nacionālās identitātes. Arī pērkonkrusta simbols ticis izmantots latviešu nacionālo militāro formējumu atpazīšanas zīmēs (karogos un kokardēs), piemēram, Atsevišķajai Studentu rotai.**¹ Pērkonkrustam kreisajā pusē ir latīniskā devīze *Dulce et Decorum est Pro Patria mori*, ko papildina devīze latviešu valodā labajā pusē *Uz ežiņas galvu liku sargāt savu tēvzemi*. Latīniskā devīze tulkojās šādi: *Tas ir gods un lepnums krist par savu dzimteni*, taču tulkojums latviešu valodā ir atšķirīgs, jo tas ir atdeļots no latīņu valodas, piešķirot devīzei latvisku raksturu. Zem pērkonkrusta ar lieliem burtiem redzams teksts **PAR LATVIJU KRITUŠIE STUDENTI**, bet zem teksta iegravēti **18 studentu vārdi un uzvārdi**, kuri krita kaujaslaukā vai nomira no ievainojumiem.

EMĪLS AUSMANIS, JĀNIS BRENŠMIDTS, ALEKSANDRS BROŽE, ELIAZARS FREIDBERGS, ALFONSS GRAUDIŅŠ, RŪDOLFS GRĪNBERGS, NIKOLAJS GRUNDMANIS, ANDREJS KAMPARS, OLGERTS KIRŠENTĀLS, JĀNIS MIGLAVS, PĒTERIS MALĪTIS, ALEKSANDRS OZOLS, ANSIS PELCS, KĀRLIS RITTERS, GUSTAVS SKALDE, ELZA ŽIGLĒVICA, OSKARS OZOLIŅŠ un PAULIS KAKTIŅŠ.

Plāksnes autors ir LU Arhitektūras fakultātes jaunākais asistents, latviešu arhitekts **Aleksandrs Birznieks**², kurš arī projektējis Rīgas Brāļu kapus.³ Plāksne tika atklāta 1922. gada 31. maijā⁴, t.i. pirms aptuveni 2 gadiem, kad Latvijas Neatkarības karš bija noslēdzies (1920. gada 11. augusts) un Latvija Republika izcīnījusi savu neatkarību. Tomēr 20. gs. 20. gadu pirmā puse bija laiks, kad Latvijas valsts nostiprinājās kā jauna neatkarīga valsts Eiropā pēc Pirmā pasaules kara (1914-1918) un tam sekojošajiem jauno valstu neatkarības kariem Centrāleiropā un Austrumeiropā uz sabrukušo Krievijas, Vācijas un Austroungārijas impēriju drupām. Arī piemiņas plāksnes atklāšanas laikā LU vēl sauca par **Latvijas Augstskolu**, jo darbs pie LU

¹ Ūdre, Digne. *Ugunskrusts*. Rīga: Latvijas Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/113960-ugunskrusts>

² *Latvijas Universitāte divdesmit gados (1919-1920): II daļa (mācību spēku biogrāfija un bibliogrāfija)*. Rīga: Latvijas Universitāte. 1939, 20. lpp.

³ Micpapa, Nora. *Latvijas simtgades stāstu raksti: Rīgas Brāļu kapi*. Rīga: Latvijas Radio 2. 2018. Pieejams: <https://lr2.lsm.lv/lv/raksts/latvijas-simgades-stastu-raksti/rigas-bralu-kapi.a11937/>

⁴ *Latvijas Universitāte divdesmit gados (1919-1939): I daļa (vēsturiskas un statistiskas ziņas par universitāti un tās fakultātēm)*. Rīga: Latvijas Universitāte. 1939, XXIII lpp.

Satversmes izstrādes vēl bija procesā (iesākts 1919. gada 26. novembrī ar Latvijas Augstskolu Organizācijas komisijas ievēlētu Augstskolas Satversmes komisiju, noslēdzies 1923. gada 23. martā ar LU Satversmes galīgu apstiprināšanu Latvijas Saeimā ar Latvijas Valsts prezidenta, LU goda biedra Jāņa Čakstes parakstu).⁵

LU savu nosaukumu ieguva tikai 1922. gada 23. augustā, kad Latvijas Ministru kabinets apstiprināja LU Satversmes projekta virzīšanu uz galīgu apstiprināšanu Latvijas Saeimā. **Piemīņas plāksnes atradās tapšanas procesā sakrītot ar laiku, kad LU juridiskais statuss neatkarīgajā Latvijas valstī vēl nebija nostiprināts. Gan piemīņas plāksne, gan LU veidojās vienlaikus kopā.**⁶

Tomēr esošajai varoņu piemīņas plāksnei LU Mazajā aulā ir **viens liels trūkums - tā ir kopija.** Pats plāksnes oriģināls tika **iznīcināts 1940.-1941. gadā,** kad Latvija bija PSRS okupēta un anektēta valsts.⁷ **Komunisti piemīņas plāksni iznīcināja, lai izzustu vēsturiskā atmiņa par neatkarīgo Latvijas valsti un pati LU tiktu atbrīvota no visa, kas bija saistīts ar neatkarīgo Latvijas valsti.** Svarīgi atzīmēt, ka starp plāksnē iegravētajiem studentiem bija karotāji, kuri Latvijas Neatkarības karā karoja Latvijas pagaidu valdības pusē ne tikai pret pulkveža Pāvela-Avalova Bermonta komandēto Rietumkrievijas brīvprātīgo armiju, bet arī pret boļševikiem. **Padomju totalitārais režīms vērsās pret ikvienu, kurš pagātnē pretojies boļševiku varai vai bijis atklāti noskaņots pret to.** Kopija uzstādīta 1994. gada septembrī, kad LU atzīmēja 75 gadu jubileju un Latvijas valsts bija atguvusi savu neatkarību no PSRS pirms 3 gadiem.⁸ Piemīņas plāksnes atjaunošana, līdzīgi kā LU prof. Konstantīna Čakstes piemīņas plāksnes atklāšana, bija **simbolisks solis, lai nostiprinātu vēsturisko kontinuitāti atjaunotās Latvijas valsts LU ar starpkaru periodā neatkarīgās Latvijas valsts LU, atzīstot un atjaunojot 1919. gada 28. septembri par LU dibināšanas datumu.** 1919. gada 9. februāris (latviešu boļševika Pētera Stučkas dekrēta parakstīšana par Latvijas Augstskolas izveidi) tika izsvītrots kā oficiāls LU

⁵ Rubenis, Rūdolfs. *Apstiprināta LU Satversme: LU vēstures notikumi.* Rīga: LU Muzejs. Pieejams: <https://www.lu.lv/muzejs/notikumi/diena/notikums/e/apstiprinata-latvijas-universitates-satversme-20230328/>

⁶ Rubenis, Rūdolfs. Vācbaltiešu studentu korporāciju pielāgošanās Latvijas Universitātes noteikumiem parlamentārisma periodā, 1919.-1934. gads. No: Lipše, Ineta (galv. red.). *Latvijas arhīvi (2023/I).* Rīga: Latvijas Nacionālais arhīvs. 2023, 58. lpp.

⁷ Ķipurs, Roberts. Piemīņas plāksne par Latviju kritušajiem studentiem. Pieejams: <http://latvijaspieeminekli.lv/pieminas-plaksne-par-latviju-kritusajiem-studentiem/>

⁸ Stradiņš, Jānis. Zinātnieks, cīnītājs, moceklis - par brīvu, demokrātisku Latviju. In: *Latvijas vēstnesis 1994.10.01.* Pieejams: <http://www.periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:palissue:309628|article:DIVL150query:par%20Latviju%20kritu%C5%A1o%20studentu%20>

dibināšanas datums.⁹ Būtiskākais ir fakts, ka “Par Latviju kritušie studenti” piemiņas plāksnes rehabilitācija un atkārtota uzstādīšana notika 1994. gada 27. septembrī, kad tika atklāta LU prof. K. Čakstem veltīta piemiņas plāksne LU Mazajā aulā.¹⁰

Piemiņas plāksnes ideja

Par idejas sākumu jāuzskata 1920. gada 3. martu, kad norisinājās Latvijas Neatkarības kara noslēdzošais posms – Latgales atkarošana no boļševisma un apvienošana vienotā Latvijas valstī. **Latvijas Augstskola bija nolēmusi apzināt visus studentus, kuri bija krituši karadarbībā - apkopjot vārdus un uzvārdus, kuri būtu ar zelta burtiem iegravēti marmora piemiņas plāksnē.** Latvijas Augstskolas kanceleja oficiāli aicināja iesniegt šādas ziņas par kritušajiem studentiem: 1) studējošo uzvārds, vārds un tēva vārds; 2) dzimšanas dati 3) Latvijas armijas daļa un militārpersonas statuss (kareivis vai virsnieks); 4) Nāves dati, ja kritis kaujā; 5) Nāves dati, ja miris no ievainojumiem vai citiem apstākļiem u.c. saistošu informāciju.¹¹

Uz “Par Latviju kritušie studenti” piemiņas plāksnes atklāšanu 1922. gada 31. maijā, plkst. 12.00 LU Mazajā aulā¹² tika uzaicināta ne tikai tā laika Latvijas Augstskolas saimes locekļi kā goda biedri Krišjānis Barons un Jānis Pliekšānas (Rainis), bet arī Latvijas valsts augstākās amatpersonas:

Latvijas Satversmes sapulces priekšsēdētājs Jānis Čakste; Latvijas izglītības ministrs (arī Latvijas Augstskolas Filoloģijas un filozofijas fakultātes Pedagoģijas nodaļas docents) Aleksandrs Dauge; Latvijas premjerministrs un ārlietu ministrs Zigfrīds Anna Meierovics; Latvijas iekšlietu ministrs Alberts Kviesis; Latvijas finanšu ministrs Ringolds Kalnings; Latvijas apsardzības ministrs Gustavs Zemgals; Latvijas tieslietu ministrs Vilis Holcmanis; Latvijas zemkopības ministrs Voldemārs Zāmuēls; Latvijas satiksmes ministrs Jānis Pauļuks; Latvijas darba ministrs Roberts

⁹ Rubenis, Rūdofls. *Konstantīna Čakstes piemiņas plāksnes atklāšanas fotogrāfija*. Rīga: LU Muzejs. 2023, 2. lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/61989>

¹⁰ Grandavs, Ervīns. Latvijas Universitātes 75 gadu jubilejas svinības. In: *Brīvā Latvija: Apvienotā “Londonas Avīze” un Latvija 1994.10.03*. Pieejams: <http://www.periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:palissue:59875|article:DIVL489|query:Mazaj%C4%81%20aul%C4%81%20par%20Latviju%20kritu%C5%A1ajiem%20studentiem%20LU%20>

¹¹ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l (Ziņas par augstskolu studentiem, kas piedalījušies I pasaules karā), 2. lpp.

¹² Turpat, 155. lpp.

*Dukurs; Latvijas Konservatorijas rektors Jāzeps Vītols; Latvijas Mākslas akadēmijas rektors Vilhelms Purvītis; Lāčplēša Kara ordeņa domes pārstāvji u.c.*¹³

18 studenti, kuru vārdi iegravēti piemiņas plāksnē

Rīgas Politehniskais institūts (Baltijas Tehniskā augstskola)

Emīls Ausmanis – Baltijas Tehniskās augstskolas Inženierzinātņu nodaļas students (1918.-1919. ak. g.).¹⁴ 1. Latviešu atsevišķā bataljona Atsevišķās Studentu rotas leitnants, dzimis 1899. gada 8. novembrī Kurzemē. Kritis cīņā pret boļševikiem netālu no Kalnciema 1919. gada 22. martā.¹⁵

Jānis Brenšmidts – Rīgas Politehniskā institūta Inženierzinātņu nodaļas students (1915./1916. ak. g.), kurš studijas turpinājis Baltijas Tehniskajā augstskolā (1918./1919. ak. g.).¹⁶ 1. Latviešu atsevišķā bataljona Atsevišķās Studentu rotas leitnants, dzimis 1895. gada 12. martā Vidzemē, Suntažu Ģērķos. Kritis boļševiku gūstā Iecavas ciematā, pēc tam nosūtīts uz Rīgu. Boļševiku nošauts Biķernieku mežā 1919. gada 14. martā.¹⁷

Aleksandrs Brože – Rīgas Politehniskā institūta Tautsaimniecības nodaļas students (1913./1914. ak. g.). Pirmā pasaules karā iesaukts (?) Krievijas impērijas armijā Austrumu frontē, un Latvijas Neatkarības karā Latvijas armijas 3. Latgales divīzijas 8. Daugavpils pulka 11. rotas leitnants¹⁸, dzimis 1885. gada 6. novembrī Vidzemē, Valmieras apriņķī. Kritis cīņās pret bermontiešiem, uzbrūkot Dzelzs tiltam pāri Daugavai, Rīgā 1919. gada 15. oktobrī¹⁹.

Alfonss (Alfrēds) Graudiņš – Baltijas Tehniskās augstskolas Inženierzinātņu nodaļas students (1918.-1919. ak. g.).²⁰ Latvijas armijas 3. Latgales divīzijas 8. Daugavpils kājnieku pulka virsleitnants, dzimis 1896. gada 11. maijā Kurzemē, Bauskas apriņķī. Smagi ievainots pie Rīgas-Jelgavas šosejas 1919. gada 9. oktobrī cīņās pret bermontiešiem, miris tai pašā dienā Rīgā²¹.

¹³ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l (Ziņas par augstskolu studentiem, kas piedalījušies I pasaules karā), 150. lpp.

¹⁴ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*. Rīga: LU Studentu grāmnīca. 1938, 285. lpp.

¹⁵ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

¹⁶ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 190. lpp.

¹⁷ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

¹⁸ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 161. lpp.

¹⁹ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

²⁰ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 272. lpp.

²¹ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 35. lpp.

Nikolajs Grundmanis – Rīgas Politehniskā institūta tautsaimniecības students (1914.09.-1915.02.). Latviešu studentu korporācijas *Selonija* biedrs. Krievijas impērijas armijas 15. latviešu strēlnieku bataljona kareivis, vēlāk virsnieks, no 1915. gada 1. augusta līdz 1917. gada 15. oktobrim Pirmajā pasaules karā.²² 1. Latviešu atsevišķā bataljona Atsevišķās Studentu rotas kapteinis, dzimis 1896. gada 7. februārī Zemgalē, Jelgavas apriņķī. Kritis aiz pārskatīšanās izraisītajā sadursmē ar sabiedroto Vācu dzelzs divīziju Airītēs pie Skrundas 1919. gada 6. martā kopā ar Latvijas pagaidu valdības bruņoto spēku komandieri, pulkvedi Oskaru Kalpaku. Būdam smagi ievainots, N. Grundmanis izdarīja pašnāvību, nošaujoties.²³

Andrejs Kampars – Rīgas Politehniskā institūta Mehānikas nodaļas students (1916.-1917. ak. g.).²⁴ Latvijas armijas 1. Kurzemes divīzijas papildu bataljona leitnants, dzimis 1897. gada 28. martā Zemgalē, Jelgavas apriņķī. Kritis izlūku misijas laikā pie Jaunjelgavas 1919. gada 7. novembrī bermontiādes laikā.²⁵

Pēteris Mālīts – Baltijas Tehniskās augstskolas Inženierzinātņu nodaļas students (1918.-1919. ak. g.).²⁶ Latvijas armijas 1. Kurzemes divīzijas 1. Liepājas kājnieku pulka leitnants, dzimis 1897. gada 28. jūnijā Vidzemē, Luvejas pagastā. Kritis 1919. gada 22. novembrī pie Švītenes, Kurzemē cīņās pret bermontiešiem.²⁷

Aleksandrs Ozols – Rīgas Politehniskā institūta Lauksaimniecības nodaļas students (1916.-1917. ak. g.).²⁸ Latvijas armijas 3. Latgales divīzijas 8. Daugavpils kājnieku pulka leitnants, dzimis 1896. gada 19. maijā Vidzemē, Dzērbenes pagastā.²⁹ Ievainots ar lodi galvā netālu no Berbeķu muižas, Rīgas apriņķī 1919. gada 10. novembrī, kad Latvijas armija pretuzbrukumā mēģināja bermontiešus ielenkt un sakaut Pārdaugavā. Neskatoties uz ievainojumu, viņš pavēlēja saviem kareivjiem turpināt iet uzbrukumā Zasulauka pievārtē un padzīt bermontiešus no Rīgas, ka pats arī palika ierindā līdz kauja uzdevumu izpildes. Taču no ievainojuma galvā viņš mira 1919. gada 23. decembrī Rīgā, kad bermontieši sen bija

²² *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 176. lpp.

²³ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 103. lpp.

²⁴ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 239. lpp.

²⁵ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

²⁶ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 280. lpp.

²⁷ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

²⁸ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 238. lpp.

²⁹ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 71. lpp.

galīgi sakauti un padzīti no Latvijas.³⁰ A. Ozols ir latviešu studentu korporācijas *Talavija* biedrs, kura brālis, Markus Ozols (arī *Talavija* biedrs) kļuva slavens, jo kā Latvijas armijas 3. Latgales divīzijas Studentu bataljona virsleitnants, pagrieza dzelzs tiltu pāri Daugavai, novēršot bermontiešu ienākšanu Rīgā, tādējādi izglābjot jauno Latvijas Republiku no krišanas.³¹

Ansis (Hans) Pelcs – Rīgas Politehniskā institūta Lauksaimniecības nodaļas students (1915.-1917. ak. g.) un Baltijas Tehniskās augstskolas Lauksaimniecības nodaļas students (1918./1919. ak. g.).³² Baltijas Landesvēra (*Landeswehr*) kavalērijas divizona kareivis, dzimis 1895. gada 22. oktobrī Rīgā. Kritis izlūka gājienā pie Skrundas 1919. gada 25. februārī, kad Latvijas pagaidu valdības bruņotie spēki gatavojās pretuzbrukumam ar mērķi padzīt boļševikus no Latvijas teritorijas.³³

Kārlis Ritters – Rīgas Politehniskā institūta Tautsaimniecības nodaļas students (1914.-1915. ak. g.).³⁴ Latvijas armijas 3. Bruņotā vilciena pulka virsleitnants, dzimis 1895. gada 30. oktobrī Kurzemē. Kritis 1920. gada aprīlī Latgales atkaršanas operācijā, cīnoties pret boļševikiem.³⁵

Gustavs Skalbe (Skalde) – Baltijas Tehniskās augstskolas Ķīmijas nodaļas students (1918.-1919. ak. g.),³⁶ dzimis 1896. gada 23. septembrī Kurzemē, Liepājā. Ievainots uz Jelgavas šosejas 1919. gada 18. novembrī cīņās ar bermontiešiem Latvijas Republikas 2. gadskārtā, miris no ievainojumiem 1919. gada 12. janvārī, Jelgavā.³⁷

Paulis Kaktiņš - Baltijas Tehniskās augstskolas Arhitektūras nodaļas students (1918./1919. ak. g.). Ziemeļlatvijas brigādes 1. Valmieras pulka 5. rotas kareivis, dzimis 1897. gada 3. jūnijā Vidzemē, Mazsalacā. Piedalījās vairākās kaujās pret boļševikiem Igaunijas un Latvijas teritorijā, kur tika ievainots un pārvests uz Tartu Kara slimnīcu – no ievainojumiem mira 1919. gada 29. maijā.³⁸

³⁰ Strazdiņš, Arnis. 2. nodaļa. Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri. Likteņi, likumsakarības un nejaušības. No: Apse, Ginta (atb. red.). *Par Latviju: Lāčplēša kara ordenis, tā kavalieri un Lāčplēša diena*. Rīga: AS "Latvijas Mediji". 2020, 178. lpp.

³¹ Nikolajs Grundmanis. Pieejams: <http://lkok.com/detail1.asp?ID=1132>

³² *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 182. lpp.

³³ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

³⁴ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 173. lpp.

³⁵ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

³⁶ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 276. lpp.

³⁷ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 35. lpp.

³⁸ Trupat, 222. lpp.

Elza Žiglēvica – Latvijas Sieviešu Palīdzības korpusa brīvprātīgā, dzimusi 1898. gada 24. augustā Vidzemē, Kroņa Bērzmuižā (Bērzmuižā). Studējusi matemātiku Maskavas Augstāko sieviešuursos (1916.-1917. ak. g.) un komerczinības Baltijas Tehniskajā augstskolā (1918.-1919. ak. g.). Viņa ļoti cerēja studēt LU Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē, taču bermontiāde iztraucēja šo ieceri. Pildot brīvprātīgās pienākumus, iznesot ēdienu Latvijas armijas kājniekiem, 1919. gada 10. oktobrī bermontiešu artilērijas šāviņi trāpīja Esplanādē Brīvības un Elizabetes ielas stūra tuvumā, smagi ievainojot E. Žiglēvicai abas kājas. E. Žiglēvica 1919. gada 29. oktobrī nomira no smagajiem ievainojumiem Rīgas 1. slimnīcā, kur mēģināja glābt viņas dzīvību, apmūtējot kreiso kāju.³⁹

Sanktpēterburgas augstākās izglītības un zinātnes iestādes

Eliazars Freidbergs – Sanktpēterburgas Psihoneiroloģiskā institūta ķīmijas students (1915.-1918. ak. g.) un Baltijas Tehniskajā augstskolas Ķīmijas nodaļas students (1918./1919. ak. g.). Latvijas armijas 3. Latgales divīzijas Tehniskā karaspēka rezerves leitnants⁴⁰, dzimis 1897. gada 15. aprīlī, Kurzemē, Liepājā. Kritis cīņās pret bermontiešiem izpildot sapieru darbu Misas upes tilta rajonā pie Olaines, Latvijas Republikas 2. gadskārtā 1919. gada 18. novembrī⁴¹.

Rūdolfis Grīnbergs – Sanktpēterburgas Elektrotehniskā institūta students. Krievijas impērijas (vēlāk Republikas) armijas 6. armijas 37. inženieru darba draudzināts tehniķis (1917.05.-1918.03.), dzimis 1892. gada 20. maijā Vidzemē, Lauberes-Ozolu pagastā.⁴² Latvijas armijas Rezerves Inženieru rotas tehniķis, kritis 1919. gada 14. oktobrī izlūkgājienā pret bermontiešiem pa Rīgas-Jelgavas šoseju.⁴³

Odesas karaskola

Olģerts Kirštentāls – Odesas Karaskolas kadets. Latviešu studentu korporācijas *Lettonia* biedrs. Krievijas impērijas armijas latviešu strēlnieku rezerves bataljona kareivis (1916-1917). Latvijas armijas 1. Kurzemes divīzijas 3. Jelgavas kājnieku pulka virsleitnants, dzimis 1896. gada 6. janvārī

³⁹ Strazdiņš, Arnis. 2. nodaļa. Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri. Likteņi, likumsakarības un nejaušības, 159.-161. lpp.

⁴⁰ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 196. lpp.

⁴¹ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 35. lpp.

⁴² Rūdolfis Grīnbergs. Pieejams: <http://lkok.com/detail1.asp?ID=495>

⁴³ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

Kurzemē, Saldū. Ievainots Daugavas forsēšanā pie Līvāniem pret bermontiešiem 1919. gada 3. oktobrī. Miris no ievainojumiem Rīgā 1919. gada 21. oktobrī.⁴⁴

Tērbatas Universitāte

Jānis Miglaus – Tērbatas Universitātes Mehānikas fakultātes students.⁴⁵ Latvijas armijas 3. Latgales divīzijas 7. Siguldas kājnieku pulka leitnants, dzimis 1895. gada 20. decembrī Vidzemē, Ternejas pagastā. Bermontiādes laikā smagi ievainots pie Daugavas tilta aizsargāšanas no bermontiešiem 1919. gada 12. oktobrī. Miris no ievainojumiem 1919. gada 13. oktobrī, Rīgā.⁴⁶

Latvijas Augstskola (Latvijas Universitāte)

Oskars Ozoliņš - Latvijas Augstskolas Medicīnas fakultātes students (1919./1920. ak. g.). Latvijas armijas 2. Vidzemes divīzijas 6. Rīgas pulka 8. rotas feldšeris, dzimis 1895. gada 19. decembrī Vidzemē, Pāles pagastā Bērzu mājās. Ievainots 1919. gada 10. novembrī cīņās ar bermontiešiem, un miris 1920. gada 4. janvārī Latvijas Sarkanā krusta slimnīcā.⁴⁷

Kritušo studentu piemiņas kopšana mūsdienās

“Par Latviju kritušo studentu piemiņas plāksne” ir **kļuvusi par vienu no LU vēstures apskates objektiem, kas tiek izmantots ekskursijas pa LU galveno ēku ietvaros.** LU Muzeja LU vēstures kolekciju speciālistu pavadībā ir iespēja apskatīt LU Mazo aulu, kur speciālisti pastāsta apmeklētājiem par marmora plāksni un kritušajiem studentiem, izvēloties par piemēru dažus ievērojamus studentus un viņu lomu Latvijas neatkarības izcīnīšanā.

Avotu un literatūras saraksts

Avoti

1. Grandavs, Ervīns. Latvijas Universitātes 75 gadu jubilejas svinības. In: *Brīvā Latvija: Apvienotā “Londonas Avīze” un Latvija 1994.10.03.* Pieejams: <http://www.periodika.lv/periodika2->

⁴⁴ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 240. lpp.

⁴⁵ *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 246. lpp.

⁴⁶ LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l, 206. lpp.

⁴⁷ Turpat, 212. lpp.

viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:59875|article:DIVL489|query:Mazaj%C4%81%20aul%C4%81%20par%20Latviju%20kritu%C5%A1ajiem%20studentiem%20LU%20;

2. *Latvijas Universitāte divdesmit gados (1919-1939): I daļa (vēsturiskas un statistiskas ziņas par universitāti un tās fakultātēm)*. Rīga: Latvijas Universitāte. 1939, 920 lpp.;
3. *Latvijas Universitāte divdesmit gados (1919-1920): II daļa (mācību spēku biogrāfijas un bibliogrāfija)*. Rīga: Latvijas Universitāte. 1939, 647 lpp.;
4. LVVA. 7427. f. (Latvijas Universitāte), 6. apr., 235. l.;
5. Nikolajs Grundmanis. Pieejams: <http://lkok.com/detail1.asp?ID=1132;>
6. *Rīgas Politehnikums (1862-1919): Album Academicum (1912-1919)*, 367 lpp.;
7. Rūdolfs Grīnbergs. Pieejams: <http://lkok.com/detail1.asp?ID=495;>
8. Stradiņš, Jānis. Zinātnieks, cīnītājs, moceklis - par brīvu, demokrātisku Latviju. In: *Latvijas vēstnesis 1994.10.01*. Pieejams: <http://www.periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:309628|article:DIVL150|query:par%20Latviju%20kritu%C5%A1o%20studentu%20.>

Literatūra

1. Ķipurs, Roberts. Piemiņas plāksne par Latviju kritušajiem studentiem. Pieejams: [http://latvijaspieminekli.lv/pieminas-plaksne-par-latviju-kritusajiem-studentiem/;](http://latvijaspieminekli.lv/pieminas-plaksne-par-latviju-kritusajiem-studentiem/)
2. Micpapa, Nora. *Latvijas simtgades stāstu raksti: Rīgas Brāļu kapi*. Rīga: Latvijas Radio 2. 2018. Pieejams: [https://r2.lsm.lv/lv/raksts/latvijas-simtgades-stastu-raksti/rigas-bralu-kapi.a111937/;](https://r2.lsm.lv/lv/raksts/latvijas-simtgades-stastu-raksti/rigas-bralu-kapi.a111937/)
3. Rubenis, Rūdolfs. *Apstiprināta LU Satversme: LU vēstures notikumi*. Rīga: LU Muzejs. Pieejams: [https://www.lu.lv/muzejs/notikumi/diena/notikums/e/apstiprinata-latvijas-universitates-satversme-20230328/;](https://www.lu.lv/muzejs/notikumi/diena/notikums/e/apstiprinata-latvijas-universitates-satversme-20230328/)
4. Rubenis, Rūdolfs. *Konstantīna Čakstes piemiņas plāksnes atklāšanas fotogrāfija*. Rīga: LU Muzejs. 2023, 6 lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/61989;>
5. Rubenis, Rūdolfs. Vācbaltiešu studentu korporāciju pielāgošanās Latvijas Universitātes noteikumiem parlamentārisma periodā, 1919.-1934. gads. No: Lipše, Ineta (galv. red.). *Latvijas arhīvi (2023/I)*. Rīga: Latvijas Nacionālais arhīvs. 2023, 56.-70. lpp.;
6. Strazdiņš, Arnis. 2. nodaļa. Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri. Likteņi, likumsakarības un nejaušības. No: Apse, Ginta (atb. red.). *Par Latviju: Lāčplēša kara ordenis, tā kavalieri un Lāčplēša diena*. Rīga: AS "Latvijas Mediji". 2020, 400 lpp.;

7. Ūdre, Digne. *Ugunskrusts*. Rīga: Latvijas Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/sirkklis/113960-ugunskrusts>.